

УДК 821.161.2-1.09

ЗЬОЛА Марта – аспірант, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна (marta_zola@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3671-8615>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.7>

Бібліографічний опис статті: Зьола, М. (2022). Національно-екзистенційні виміри лірики Івана Гнатюка. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 51, 57–63, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.7>*

НАЦІОНАЛЬНО-ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ ВИМІРИ ЛІРИКИ ІВАНА ГНАТЮКА

Анотація. У статті лірику Івана Гнатюка розглянуто в координатах національного характеру екзистенції. Її мета полягає в окресленні й характеристиці домінуючих модусів художньої парадигми поезії митця як концептуально-філософських основ його поетичної творчості. У розвідці застосовано комплексний підхід з використанням методів аналізу, синтезу, також зіставного й герменевтичного. Комплексна методологія дала можливість визначити та виокремити низку домінуючих модусів художньої парадигми Івана Гнатюка, дослідити специфіку їх літературної інтерпретації автором, розглянути прояв деяких положень філософії екзистенціалізму крізь духовні координати особистості. Це допомогло проаналізувати поетичний доробок Івана Гнатюка в площині національного характеру екзистенції – у цьому наукова новизна розвідки.

Поезія Івана Гнатюка змушує замислитися над буттям окремишньої особистості, призначенням та змістом життя. Світогляд поета, його доля відбивають національну самобутність, укоріненість та історичну свідомість рідного народу. Ліричний герой Івана Гнатюка плекає своє духовне осердя – Україну, у його поетичному слові вирує національний дух.

Мистецько-художнім осмисленням явищ нашої історії та сучасності Іван Гнатюк утверджує непроминуці загальнолюдські, національні, історичні, моральні, естетичні, духовні цінності. Людина й народ постають у його віршах єдиним цілим, їхній взаємозв'язок та взаємозалежність допомогли авторові створити особливу художню концепцію людини як особистості національної, розкрити її істинну сутність. Поет виводить узагальнений образ нації як унікального духовного світу, створеного «згустками буття» неповторних індивідуумів.

Встановлено, що визначальне місце в поетичному доробку Івана Гнатюка посідають три абсолютні константи: Бог, Україна, Свобода як модуси національно-екзистенційної інтерпретації творчості поета. Свобода в поезії Івана Гнатюка постає тією категорією, що формує провідну структуру національної екзистенції. Її поет зображає не як кінцеву мету, а як споконвічний шлях.

Іван Гнатюк упродовж усього життя був вірний провідним мотивам своєї творчості: відданість українському родові, рідній мові, пам'яті про рідну землю, саме вони стимулювали усі його творчі й життєві порухи.

Ключові слова: екзистенціалізм, свобода, націоналістична філософія, Іван Гнатюк.

ZOLA Marta – Postgraduate Student, Ivan Franko National University of Lviv, 1, Universytetska Str., Lviv, 7900, Ukraine (marta_zola@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3671-8615>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.7>

To cite this article: Zola, M. (2022). Natsionalno-ekzystentsiini vymiry liryky Ivana Hnatiuka [National-existential dimensions of Ivan Hnatiuk's lyrics]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 51, 57–63, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.7> [in Ukrainian].*

NATIONAL-EXISTENTIAL DIMENSIONS OF IVAN HNATIUK'S LYRICS

Summary. *The article examines Ivan Hnatiuk's lyrics in the light of the national character of existence concept is made. It's addressed to define and characterize the artist's poetry dominant modes as the conceptional and philosophical foundation of his creativity. An integrated approach using methods of analysis, synthesis as well as comparative and hermeneutic are applied. The complex methodology made it possible to identify and distinguish a number of dominant modes of the Ivan Hnatiuk's artistic paradigm. It provided an opportunity to investigate the specifics of the author's literary interpretation, to consider the manifestation of some provisions of the philosophy of existentialism through the spiritual coordinates of the individual. The scientific novelty of the investigation is that the use of these methods enabled the possibility to analyze the Ivan Hnatiuk's creative works in the plane of the national character concept.*

Ivan Hnatiuk's poetry makes you think about the existence of a separate personality, the purpose and meaning of life. The author's conception of the world and his fate reflect the national identity, deep integration, and historical consciousness of the native people. Ivan Hnatiuk's lyrical hero cherishes Ukraine as his spiritual heart, his poetic words are full of national spirit.

Ivan Hnatiuk establishes indelible human, national, historical, moral, aesthetic, and spiritual values artistically comprehending the phenomena of our history and contemporaneity. In his verses a person and a nation are depicted as a single whole, their interconnection and interdependence enable the author to create a special artistic concept of a person being as a national, this is its true essence. The poet derives a generalized image of the nation as an exceptional spiritual world created by clusters of unique «individuals».

It was established that three absolute constants occupy a decisive place in the Ivan Hnatiuk's poetic works: God, Ukraine, and Freedom as modes of national-existential interpretation of his works. Freedom in the poetry of Ivan Hnatiuk becomes the category that forms the leading structure of the national existence. The poet depicts the will not as a final goal but as an eternal path.

Ivan Hnatiuk always remained faithful to his central motives such as devotion to the Ukrainian people, native language, homeland memory. These tenets were the principal on his creative and life way.

Key words: *existentialism, freedom, national philosophy, Ivan Hnatiuk.*

Постановка проблеми. Атмосфера кінця 50-х років ХХ століття сприяла тому, що на теренах УРСР сформувалася молода генерація митців-шістдесятників, які намагалися укріпити національні ідеали, різні свободи та людську гідність. Сплеск творчої свободи, що ширилась Україною щораз більше, породив когорту митців, імена яких стали гордістю нації. До них належать Василь Симоненко, Іван Драч, Євген Гуцало, Ліна Костенко, Микола Вінграновський, Василь Стус, Іван Світличний, Григорій Тютюнник, Валерій Шевчук та багато інших. Творчість шістдесятників утверджувалася головно як протест супроти уподібнення особистості до «гвинтика» в механізмі державної машини. Вони стали на оборону індивідуального «морально-духовного» виміру, наскрізь

протилежного нав'язаним радянським псевдовартостям. Утвердження винятковості людини, неповторності кожного етапу її буття дає підстави співвідносити світоглядні засади шістдесятників з філософією екзистенціалізму (Альбер Камю, Жан-Поль Сартр, Габріель Марсель, Антуан де Сент-Екзюпері та інші). Особистісний досвід протистояння тоталітарному світу змушував шістдесятників протестувати проти нівеляції особистості, розчинення її в колективному загалі. Визначальним у їхній творчості було органічне і яскраво виражене національне світосприйняття, втілене в мотивах нескореності духу та святої віри у свободу нації.

Іван Гнатюк – представник письменницької генерації шістдесятників, дисидент, лауреат Національної премії України імені

Т. Шевченка 2000 року за книгу спогадів «Стежки-дороги». Художній талант Івана Гнатюка вивершився у 23-х поетичних збірках та прозі. Його творча спадщина вирізняється своєю оригінальністю, емоційністю, природністю, національною укоріненістю. На поетичному полотні автора органічно синкретизовані любов до рідної землі, матері, Бога, екзистенційне осмислення життя, національне світосприйняття, прагнення свободи, глибоке народне світорозуміння й образність. Із книги спогадів «Стежки-дороги» Івана Гнатюка черпаємо: «Мій світогляд почав формуватися ще в сорок другому році, одночасно з повстансько-визвольною боротьбою народу проти завойовників» (Гнатюк, 1998, с. 23). Поклик до боротьби за свободу був природним виявом для української душі, яка не могла стерпіти жодного насильства й завжди прагнула волі. З творчості Івана Гнатюка випливає, що бути особистістю означає бути особистістю національною. Саме це положення становить стрижень усього поетичного доробку автора. Виражені у віршах цінності «роду і рідного народу» як «сили», що управляють індивідом як національною особистістю й усією нацією, поетично змальовані цілком в інкультураційному дусі. В особі ліричного героя поет відображає національний «шлях до свободи»: попри те що твори апелюють до витоків пережитого самим автором в концтаборах, у них на першому місці трагедія не особистості, а народу, української нації. Так суто індивідуальна тема страждання як одна з гірких реалій життя в'язня в більшовицьких концтаборах відтворена Іваном Гнатюком з нових художньо-естетичних позицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах радянського літературознавства було неможливим фахове наближення до постатей, чия літературна та громадянська діяльність здійснювалася крізь призму національної ідеї. Тож творчість Івана Гнатюка опинилася поза увагою науковців, а тому малодосліджена. Досі в українському літературознавстві немає жодної монографічної праці, присвяченої поетичній спадщині Івана Гнатюка. 2015 р. побачила світ книга «Лицарі нескореного духу» (укладачі: Л. Гнатюк, Л. Білик та ін.), присвячена Іванові Гнатюку, Олесеві Ангелюку, Григорієві Радо-

шівському-Барану, у якій уміщена частина творчого доробку митців, а також подана інформація про них у вигляді спогадів. Окрім цього, 2018 р. вийшла друком книга «Іван Гнатюк: життя і творчість: документи, світлини, ілюстрації, твори, спогади, літературознавчі матеріали, листи» (укладач Г. Капініс), а 2019 р. – книга спогадів про Івана Гнатюка «Чотири відмінки сльози...» (автор Л. Проць).

Важливими є статті, у яких автори здійснюють аналіз творчості поета. Серед них варто виокремити розвідки Надії Колошук: «Поетична творчість Івана Гнатюка за радянських часів (1960 – 1970-ті рр.)», «Сонет вагомий, як стилет: табірна лірика І. Гнатюка та І. Світличного в контексті української сонетної традиції», «Шевченківська традиція у поетичній творчості Івана Гнатюка». Науковиця зазначає, що лірика Івана Гнатюка – вагома частка української андеграундної поезії, у якій інша тематика, образний лад, настрій і голос, аніж в офіційно друкованій радянській літературі (Колошук, 2013). У статті «У кожному звуці живе Україна (Вербальний образ України в поезії Івана Гнатюка)» дрогобицькі дослідниці Марія Стецик та Леся Баранська, окреслюючи місце поета в українській літературі, стверджують, що «він з того самого ряду, що й Зеновій Красівський, Василь Стус, Олена Теліга, Олег Ольжич, Євген Маланюк, Павло Грабовський» (Стецик & Баранська, 2012, с. 67). У рецензії на твори Івана Гнатюка науковець Богдан Завідняк відзначає: «Гнатюк першорядний поет у всіх відношеннях його поетичного таланту. Він володіє поетикою віршованих строф як повноправний майстер непохитного і витонченого слова» (Завідняк, 2015).

Як бачимо, наукових праць, приурочених дослідженню творчості Івана Гнатюка, на сьогодні обмаль, а ті, що є, зовсім не торкаються проблеми екзистенційної концептуалізації художньої свідомості митця як філософської основи його поетичної творчості. У цьому вбачаємо **актуальність** пропонованої наукової розвідки.

Мета статті – дослідити випрозовані поліаспектністю домінуючих модусів художньої парадигми особливості лірики Івана Гнатюка в координатах національного характеру екзистенції. Реалізація поставленої

мети передбачає вирішення таких **основних завдань**: простежити специфіку прояву національних модусів у творчості поета та особливості їхньої літературної інтерпретації автором; проаналізувати лірику Івана Гнатюка у національно-екзистенційних координатах, які спричинили багатовекторність прийомів і способів художнього мислення поета.

Виклад матеріалу. Історична роль та ідейно-світоглядна місія філософії шістдесятництва у визначальному своєму концепті зосереджувалася на відродженні української кореневої самобутності та створенні незалежної держави. Шістдесятники апелювали до філософії екзистенціалізму, щоб вижити. На більш пізньому етапі своєї творчості вони сприймали світ як структуру, повну розпачу, однак пріоритет усе ж належав національній ідеї (Слюніна, 2014, с. 650).

Науковець Петро Іванишин вказує на художню генезу поняття української націоналістичної філософії й виділяє три її концепти-домінанти, серед яких перше місце посідає Бог: «Т. Шевченко створив у художній формі цілісну філософію національного буття українського народу, тобто на рівні поетичного узагальнення відтворив ту повністю відповідну, адекватну українській дійсності систему сутностей і закономірностей, які за цілі тисячоліття витворені українським народом, якими зумовлене і на яких тримається віками буття української нації, її суспільна свідомість і свідомість українського патріота – борця за інтереси нації. В основі цієї системи – три абсолютні константи: Бог, Україна, Свобода» (Іванишин, 2005).

Ці константи посідають чільне місце й у поетичному доробку Івана Гнатюка та слугують модусами національно-екзистенційної інтерпретації творчості поета. Дослідження творів Івана Гнатюка засвідчує, що картина його внутрішнього світу була виразно українського. Взірцем поета-борця для Івана Гнатюка був Тарас Шевченко. У поезії «Кобзар» Шевченкове слово набуває образного значення, стає символом нескореності нації, життєдайною силою народу: «Він смерть народу переміг!» (Гнатюк, 1979, с. 114).

Національний характер екзистенції поет пізнає через біль і страждання та через жертвовну любов до рідної землі (України) –

національного модусу й джерела національної екзистенції: «З віками грань між ерами зітреться, / Життя моє загубиться в імлі, / Але у вічність, проросте, із серця / Моя любов до рідної землі!» (Гнатюк, 1979, с. 27). Тема України наскрізно проходить майже через всі поезії автора. Віра поета в безсмертя України й народу передана такими рядками: «Скільки раз ти мерла, Україно, / А проте безсмертною була! / Затихали чвари міжусобиць – / І народ щоразу оживав...» (Гнатюк, 1992, с. 116), «Кати її вже, певно, й розп'яли, / І тільки Бог те відає, коли / Вона в сто перше зійде з перехрестя» (Гнатюк, 1992, с. 29), «Мов повертаються з походу, / І нам, живим, передають / Безсмертя рідного народу!» (Гнатюк, 1979, с. 11), «Не переводиться мій рід: / Своєю піснею у світі / Він буде жити, поки світ / Снує століття по орбіті» (Гнатюк, 1979, с. 56). Так феномен Батьківщини (України) у поезії автора постає як фундаментальний модус, що систематизує екзистенцію.

Оскільки національна присутність дає змогу досягнути сенс насамперед національного буття, слід зосередити увагу на специфіці літературної інтерпретації Іваном Гнатюком національного сенсу таких модусів, як «Свобода» та «Бог». Свобода в поетичних творах автора, безперечно, постає модусом, оскільки робить окрему особистість і націю загалом відповідними власному еству – вкоріненими у вітчизну як власне буття. Поетичні твори пронизані відчуттям родовідного кореня: «Може, хоч із пам'яті про матір корінь наш – у землю проросте?» (Гнатюк, 1995, с. 469). Мотивом нескореності духу та святої віри у свободу сповнені поезії: «Ностальгія», «Як вутлий човен...», «Каторжани», «Ювілей», «Колимоська весна», «Смерть тирана», «Різдво», «Життя», «Дивлюсь на небо...», «Матері», цикл сонетів «Колоче плетиво дротів» та інші. Віра у волю, мистецьки вплетена в сонет «Як вутлий човен...», додає впевненості в дні прийдешньому та дещо послаблює страждання: «Мабуть, уже й загинув би давно, / Пішов би вутлим човником на дно, / Якби на мить зневірився у волю» (Гнатюк, 1995, с. 378). Такий тип поезії являє собою психологічні переживання, де митець та його ліричний герой мислять в екзистенційній парадигмі асоціативної межовості: неволі, немочі, відчаю, самотності.

Особливістю національно-екзистенційної інтерпретації Іваном Гнатюком сенсу модусу «Свобода» визначаємо те, що її поет зображає не як кінцеву мету, а як споконвічний шлях: «Воля – путь тернистого життя» (Гнатюк, 1995, с. 650).

У поезії «Перевелися мученики» вражаюче художньо втілений вияв несвободи. Тут простежуємо синкретизм семем «свобода» і «смерть»: «Блаженний той, хто згинув за свободу / І хто помер в сорочці гамівній» (Гнатюк, 1992, с. 17).

Ще один важливий модус поетичної спадщини Івана Гнатюка – «Бог (християнська релігія)». Християнством пронизані глибинні світоглядні структури національно-екзистенційної творчості Івана Гнатюка, ним поєднані в поезіях автора українська й релігійна ідеї в лаконічній формулі «християнського націоналізму». Тема України в поетичних творах Івана Гнатюка тісно пов'язана з Богом. У поезіях митця Він постає насамперед українським Господом – творцем і захисником українського світу. Активне утвердження Божої правди й волі, його всеосяжності та всемогутності властиве всій поезії Івана Гнатюка, особливо його «табірній» ліриці: «Ми всі – в Господній милості і волі, /... / Лише Господь на світі нас трима» (Гнатюк, 1992, с. 61). Художня інтерпретація в поезії релігійної ідеї стає потужним джерелом духовної сили й незламності, яка супроводжує поета впродовж всього творчого шляху і не дає зневіритися.

Карл Ясперс розглядав мистецтво як «осаяння екзистенції», а позаяк екзистенція – це свідомість індивідуума, спрямована на розгляд самої себе і врешті – до Бога, то мистецтво повинно бути уподібнене до релігійного дійства (Дончик, 2004, с. 137). Поезія для Івана Гнатюка завжди була невідривною від молитви. Слова «я спів зроблю молитвою» (Гнатюк, 1992, с. 62) викристалізувалися в гасло, яке поет плекав упродовж усього життя. Зворушливою молитвою звучить «Псалом 43» – поетично оздоблене благання до Бога про допомогу: «... Господи, зглянься над нами, / Допоки не знищив нас ворог, / Зглянься й не дай нам пропасти у чорній недолі й хулі» (Гнатюк, 1992, с. 165). Українське буття тут відображене як активне «поетичне» проживання в присутності Бога,

в упованні на нього та зверненні до нього. Саме така позиція – звернення до Бога, поетичне утвердження Його всеосяжності й всемогутності, правди й волі – одна з ознак, що відрізняє лірику Івана Гнатюка від решти «табірної».

Оскільки християнські мотиви, звернення до Бога притаманні мало не всім поетичним творам Івана Гнатюка, зацентруємо увагу на тому, що у деяких поезіях окреслені нами модуси («Україна», «Свобода», «Бог») переплітаються, набувають синкретичності, залишаючись при цьому контрастними. Приміром, у поезії «Покара» поет змальовує страждання за Україну, майбутнє якої тривожило його значно більше за власне життя: «Я лиш молився крадькома / Аби Господь нам Україну / Зберіг і визволив з ярма» (Гнатюк, 1992, с. 4). Поезія «Прощання» закликає в'язнів «помолитись за нашу Україну» в очікуванні неминучого: «І чашу мук доп'ємо непоклінно, / Як той, що був розп'ятий на хресті», бо і «На волю – й то во ім'я остроги / Нас під конвоєм, мабуть, поведуть» (Гнатюк, 1990, с. 62). «Трьохсоті роковини» починаються рядками, якими автор промовисто звертається до Бога та поетично описує картину неволі всієї нації: «Вже триста літ... О Боже, як затято, / Мов прокляті, ми тягнемо ярмо». У наступних рядках поезії автор деталізує: «Вже триста літ – в московському ярмі! / Пів-України кинуте на плаху, / Пів-України мре на Колимі!» (Гнатюк, 1992, с. 11). Поезія «Яблуко» пронизана надією і благанням: «Добре, що десь є сади, / Може, і воля там зріє... / Господи-Боже, прийди, / Дай нам хоч краплю надії» (Гнатюк, 1992, с. 15). А от у вірші «Потойбіч дійсності» звучить віра в краще прийдешнє народу: «Я чую голос роду: Загадкові / Путі Господні – сказано в письмі!...», – /... / І тут, на місці знищеної хати, / Мій рід ще буде – волю зустрічати» (Гнатюк, 1992, с. 108).

Габріель Марсель у творі «Homo Viator» зауважує: «Обтяжений самим собою, занурений у цей тривожний світ, який то загрожує, то допомагає мені, я пильно вишукую все, що могло б як зцілити, так і поглибити рану, що несучи всередині, котра і є моїм еґо» (Marcel, 1951, p. 16). У продовження цієї думки зазначимо: у філософії екзистенціалізму тема

закинутості людини у світ не відкидала активності думки, свідомості та духу, а навпаки, наперекір всіляким перепонам вимагала їх. Пристрасним прихильником такої життєвої позиції був Іван Гнатюк: «Моє життя було – як чорне попелище, / Але мій дух, однак, у ньому не вмирав. / Якщо здоровий дух – здоровим буде й тіло, / Я гартував його в страшних концтаборах, / Нічого, що життя на попіл перетліло, – / Мій дух із попелу відроджувавсь, як птах» (Гнатюк, 1990, с. 35).

Висновки. Мистецький світ Івана Гнатюка багатогранний і багатовекторний, при цьому у художній канві поета виразно прочитується прихильність до національно-екзистенційної парадигми розуміння світу й людини в ньому. Вагомим естетично-філософським компонентом творчої спадщини Івана Гнатюка визначаємо її націєцентричну доміную, що мистецьки проявляється в трьох абсолютних константах: Бог, Україна, Свобода, які виступають модусами національно-екзистенційної інтерпретації творчості поета та становлять композицію з типових форм емоційно-експресивного наповнення поетичної палітри автора. Синкретизм цих домінуючих модусів художньої екзистенції

Івана Гнатюка формує через сітки образів оригінальну смислову насиченість лірики поета. Творчість Івана Гнатюка наскрізь пронизана національною ідеєю, яку автор трактує не лише як визначальну сутність, але й як національну істину – відкритість, укоріненість, незламність національного буття. Можна, отже, стверджувати, що поетичний доробок Івана Гнатюка є прикладом націєцентричної літератури.

Екзистенційне осмислення життя, невимовна туга за рідною землею, релігійне духовне осердя, любов до Батьківщини, матері, Бога, активне утвердження Божої правди, всеосяжності та всемогутності, прагнення до волі, глибоко народне світорозуміння – ознаки художнього світу Івана Гнатюка, природного в усіх його творчих і життєвих виявах.

Перспективи подальших розвідок убачаємо у визначенні місця й значення поезії Івана Гнатюка в контексті літературно-мистецьких тенденцій другої половини ХХ століття, простеженні зв'язків ідейно-тематичного змісту його творів із проблемами того часу, у ґрунтовному дослідженні філософських, біографічних та образно-символічних аспектів художнього світу поета.

ЛІТЕРАТУРА

- Гнатюк І. Ф. Вибрані вірші та поеми. Львів : Червона калина, 1995. 670 с.
- Гнатюк І. Ф. Дорога : Вибране. Київ : Дніпро, 1979. 175 с.
- Гнатюк І. Ф. Нове літочислення : Вірші та поеми. Київ : Радянський письменник, 1990. 200 с.
- Гнатюк І. Ф. Стежки-дороги : Спомини. Дрогобич : Відродження, 1998. 496 с.
- Гнатюк І. Ф. Хресна дорога : Вірші та поеми. Київ : Український письменник, 1992. 192 с.
- Завідняк Б. Поет Іван Гнатюк. Життя в безсмерті. *Золота пектораль : Критика, рецензії, огляди, літературні новини, новини*. URL : <http://zolatapektoral.te.ua/bohdan-zavidnyak-poet-ivan-hnatyuk-zhyttya-v-bezsmerti/> (дата звернення: 24.10.2022).
- Іванишин П. В. Національно-екзистенціальна інтерпретація (основні теоретичні і прагматичні аспекти) : монографія. Дрогобич : Відродження, 2005. 308 с.
- Колошук Н. Г. Сонет вагомий, як стилет : табірна лірика І. Гнатюка та І. Світличного в контексті української сонетної традиції (стаття перша). *Волинь філологічна : текст і контекст. Мова і вірш* : збірник наук. пр. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. Вип. 16. С. 68–79.
- Слюніна О. В. Українська література ХХ століття : навч.-метод. посіб. для студ. 1-го курсу, які навчаються за напрямом підготов. 6.020303 – Філологія. Харків: НУА, 2014. 156 с.
- Стильові тенденції української літератури ХХ століття : збірник / за ред. : В. Г. Дончика. Київ: Фоліант, 2004. 284 с.
- Стецик М., Баранська Л. У кожному звуці живе Україна (Вербальний образ України в поезії Івана Гнатюка). *Молодь і ринок*. 2012. № 8 (91). С. 67–71.
- Marcel G. Homo Viator : Introduction to the Metaphysics of Hope / trans. by E. Craufurd: Chicago : Henry Regnery Company, 1951. 270 с.

REFERENCES

- Hnatiuk, I.** (1995). *Vybrani virshi ta poemy [Selected verses and poems]*. Lviv: Chervona kalyna [in Ukrainian].
- Hnatiuk, I.** (1979). *Doroha: Vybrane [Road: Selected]*. Kyiv: Dnipro [in Ukrainian].
- Hnatiuk, I.** (1990). *Nove litochyslennia: Virshi ta poemy [New chronology: Verses and poems]*. Kyiv: Radianskyi pysmennyk [in Ukrainian].
- Hnatiuk, I.** (1998). *Stezhky-dorohy: Spomyny [Trails-roads: Memoirs]*. Drohobych: Vidrozdennia [in Ukrainian].
- Hnatiuk, I.** (1992). *Khresna doroha: Virshi ta poemy [Way of the Cross: Verses and poems]*. Kyiv: Ukrainskyi pysmennyk [in Ukrainian].
- Ivanyshyn, P. V.** (2005). *Natsionalno-ekzystentsialna interpretatsiia (osnovni teoretychni i prahmatychni aspekty): monohrafiia [National and existential interpretation (basic theoretical and pragmatic aspects): monograph]*. Drohobych: Vidrozdennia [in Ukrainian].
- Koloshuk, N. G.** (2013). Sonnet vahomyi, yak stilet: tabirna liryka I. Hnatiuka ta I. Svitlychnoho v konteksti ukrainskoi sonetnoi tradytcii (stattia persha) [Sonnet is as weighty as a dagger: I. Gnatiuk and I. Svitlychnyi's lyrics in the context of the Ukrainian sonnet tradition]. *Volyn filolohichna: tekst i kontekst. Mova i virsh: zbirnyk nauk. pr. – Philological Volyn: text and context. Language and poetry: a collection of scientific papers* (Issue 16), (pp. 68–79) Lutsk: Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky [in Ukrainian].
- Marcel, G.** (1951). *Homo Viator: Introduction to the Metaphysic of Hope* / trans. by E. Craufurd: Chicago: Henry Regnery Company [in English].
- Sliunina, O.V.** (2014). *Ukrainska literatura XX stolittia: navch.-metod. posib. dlia stud. 1-ho kursu yaki navchaitutsia za napriamom pidhotov. 6.020303 – Filolohiia [Ukrainian literature of the 20th century: education. and method. text-book for 1st-year stud. studying in the field of stud. 6.020303 – Philology]*. Kharkiv: NUA [in Ukrainian].
- Stetsyk, M., Baranska, L.** (2012). U kozhnomu zvutsi zhyve Ukraina (Verbalnyi obraz Ukrainy v poezii Ivana Hnatiuka). [Ukraine lives in every sound (The verbal image of Ukraine in the poetry of Ivan Hnatiuk)]. *Molod i rynok – Youth and the market* (Issue 8 (91)), (pp. 67–71) [in Ukrainian].
- Stylovi tendentsii ukrainskoi literatury XX stolittia** (2004) [Stylistic trends of Ukrainian literature of the 20th century]. In V. H. Donchyk (Ed.), *Zbirnyk – Collection*. Kyiv: Foliant [in Ukrainian].
- Zavidniak, B.** (2015). *Poet Ivan Hnatiuk. Zhyttia v bezsmerti [Poet Ivan Hnatiuk. Life in immortal]*. Zolota pektoral: Krytyka, retsenzii, ohliady, literaturni novyny, novyny. Retrieved October 24, 2022, from: <http://zolotapektoral.te.ua/bohdan-zavidnyak-poet-ivan-hnatiuk-zhyttia-v-bezsmerti/> [in Ukrainian].